

Forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland
Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår ref: kav 3. juni 2008

Innspill til arbeidet med stortingsmelding om internasjonalisering i utdanningen

Tekna viser til møte med forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland i Kunnskapsdepartementet den 28. april d.å., hvor vi ble utfordret til å komme med innspill på hvordan internasjonalisering av utdanning kan virke til en kvalitetsheving av kunnskapsinstitusjonene. Vi i Tekna mener å ha relevante synspunkter på dette, fra student- og undervisningssiden, så vel som fra arbeidslivssiden i offentlig og privat sektor. Følgende momenter er basert på en intern høringsprosess i Tekna, og ble i korthet omtalt på nevnte møte i Kunnskapsdepartementet.

Tekna mener at selv om stortingsmeldingen ikke handler om internasjonalisering i forhold til forskning og arbeids/næringsliv, er det viktig å huske på at dette i stor grad danner bakteppet for hvorfor vi ønsker en styrket internasjonalisering i utdanningen:

- Internasjonalisering av utdanning gjør studentene bedre kvalifisert for et globalisert arbeids- og næringsliv
- Økt samarbeid på tvers av landegrenser gir tilgang til internasjonale arenaer for kunnskapsutvikling. Studentmobilitet må ses i sammenheng med dette.

Regjeringen arbeider for tiden parallelt med en rekke stortingsmeldinger som til en viss grad omfatter overlappende politikkområder. Tekna vil understreke den betydelige utfordringen som ligger i å koordinere disse prosessene, slik at mål og virkemidler drar i samme retning. Vi oppfatter internasjonalisering som et gjennomgående politikkområde, som blant annet bør være et viktig element i de kommende stortingsmeldingene om forskerrekuttering og innovasjon, foruten den nylig fremlagte meldingen om arbeidsinnvandring.

Mer strategisk styring av studentstrømmer til utlandet

Utteksling av norske studenter til utlandet tilfører en flerkulturell og språklig kompetanse til norsk arbeidsliv som er viktig i en global økonomi. Både delgrads- og helgradsstudier har disse positive effektene. Det faglige utbyttet og tilgang til internasjonale faglige nettverk og forskningsmiljøer er imidlertid større for helgradsstudier. Deltidsstudenter blir ofte overlatt til seg selv og det er tilfeldig hva man får igjen faglig. Vi forventer at meldingen gir føringer til institusjonene på tettere oppfølging og tilrettelegging for den enkelte student. Det er også bekymringsfullt at nedgangen i norske studenter i utlandet særlig rammer helgradsstudentene: Antallet helgradsstudenter i utlandet har gått ned, og ligger i dag på et lavere nivå enn for 10 år siden, og betydelig lavere enn for 5 år siden. I tillegg er det en betydelig nedgang i antall helgradsstudenter i land som er viktige handelspartnere for Norge (Frankrike,

Storbritannia, Tyskland, USA), og vi har hatt en halvering av antall helgradsstudenter i utlandet for teknologiske fag.

Vi ser en utvikling mot stadig flere og sterkere samarbeidsprosjekter mellom institusjoner og mellom land, noe som naturlig følger med en økende globalisering. På denne måten har universiteter og høyskoler og deres fagmiljøer blitt integrert i tettere og mer robuste nettverk for å planlegge og gjennomføre utdannings- og forskningssatsinger. Særlig EU har bidratt til denne utviklingen. Samtidig ser vi en stadig sterkere internasjonalisering av norsk næringsliv. Dette setter høyere krav enn før til standarden på vår utdanning og forskning, og til vår deltakelse på internasjonale kunnskapsarenaer.

Som ledd i denne utviklingen må internasjonalisering i utdanningen utnyttes bedre til strategisk samarbeid med de som er i internasjonal front, på ulike områder – både når det gjelder undervisning, forskning og arbeidsliv. Vi trenger derfor insentivordninger som gjør at norske kunnskapsmiljøer i større grad søker samarbeid med internasjonalt sterke kunnskapsinstitusjoner, gjerne i land som er viktige handelspartnere for Norge, og med vekt på fagområder hvor vi har særskilte langsiktige kompetansebehov. Vi har eksempler på gode samarbeidsmønstre i Norden og Europa som det er viktig å bygge videre på, som for eksempel Nordic 5 Tech. Dette er et samarbeid mellom fem sterke teknologiske universiteter i Norden, herunder NTNU. Målet for alliansen er å kunne tilby et samlet bedre utdanningstilbud hvor universitetene utfyller hverandre faglig der hvor de har spisskompetanse.

Tekna mener:

- Vi trenger insentivordninger som stimulerer til samarbeid med internasjonalt anerkjente kunnskapsinstitusjoner, med fokus på fagområder hvor vi har særskilte kompetansebehov
- Vi trenger insentivordninger som sikrer flere utenlandsstudier for teknafag, for eksempel ved bruk målrettet finansiering (stipender, lånavskrivelse e.a.)
- Studentstrømmene ut av landet må påvirkes strategisk slik at vi får flere lengre studieopphold i utlandet, gjennom en satsing på gode ordninger som for eksempel Toulouse-samarbeidet.

Utenlandske studenter i Norge – en uutnyttet ressurs for det norske arbeidsmarked

Internasjonalisering av utdanningen handler ikke bare om utveksling av norske studenter. Det handler også om å tiltrekke flere utenlandske studenter til Norge. Utfordringen her ligger i at vi må beholde mer av denne kompetansen i Norge også etter endt mastergrad/doktorgrad; slik at kompetansen i større grad kommer til anvendelse i forskning og øvrig arbeidsliv i Norge. Regjeringens stortingsmelding om arbeidsinnvandring er et skritt i riktig retning, fordi den fjerner hindre for arbeidsinnvandring. Likevel savner vi en mer offensiv strategi for å innhente utenlandsk kompetanse til Norge.

Arbeidsmarkedene er hele tiden i rask endring, noe som gjør at virksomheter i Norge må ha tilgang til internasjonale arbeidsmarkeder for å sikre fleksibilitet og kvalitet i arbeidsstyrken. Likevel er det fortsatt slik at det forutsettes at utenlandske studenter reiser hjem etter endte studier. Det er paradoksalt at det for norske studenter de siste årene er utviklet ulike programmer som knytter utdanningen til arbeidslivet, mens en slik målsetting ikke gjelder for utenlandske studenter.

Problemstillingen er kanskje særlig aktuell for forskerutdanningen. I Tekna har flere av våre tilknyttede utvalg, herunder Tekna Forskerne, pekt på at mange utenlandske studenter tar sin forskerutdanning i Norge, men fortsetter sin karriere i andre land som tilbyr gunstigere arbeidsbetingelser etter endt utdanning, som for eksempel USA. Internasjonaliseringsmeldingen bør derfor foreslå tiltak for å beholde kompetanse i Norge etter endt master- og forskerutdanning, herunder opplæring i språk, pedagogikk og høyere krav til personalpolitikk ved universitetene.

Tekna mener:

- Vi trenger en mer offensiv og helhetlig strategi for å tiltrekke og holde på utenlandsk arbeidskraft med høy kompetanse. Utenlandske masterstudenter og doktorgradsstudenter i Norge er sentralt for en slik strategi.

Avslutningsvis vil vi også nevne at gode språkkunnskaper er en viktig forutsetning for internasjonalisering. En internasjonalisering av utdanningen kan derfor ikke vitaliseres uten god språkopplæring i grunnopplæringen. Studentutveksling og samarbeid mellom kunnskapsinstitusjoner er i seg selv heller ikke nok for å få frem kompetanse i verdensklasse. Tekna mener at en langsiktig og god finansiering er grunnleggende for å få frem flere gode forskningsmiljøer i internasjonal front.

Skulle det være spørsmål omkring våre synspunkter i forhold til internasjonalisering, bistår vi gjerne med dette.

Vennlig hilsen
Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Kåre Rygg Johnsen
Generalsekretær